

Source sheet for TGS #46 "Light and Darkness: Chanukah, Adam and the Greeks"

- 1) שלשים ושש שעות שימשה אותה אורה, ואילו הן: שתיים עשרה של ערב שבת, ושתיים עשרה של לילי שבת, ושתיים עשרה של שבת. וכיון שחטא אדם הראשון בקש הקב"ה לגנוזה, וחלק כבוד לשבת ... כיון ששקעה החמה במוצאי שבת התחיל החושך ממשמש ובא, ונתיירא אדם הראשון. אמר, 'אוי לי! שמא נחש בא לנשכני? שמא אותו שכתוב בו "הוא ישובך ראש" [בראשית ג טו] בא לנשכני? ... "אך חושך ישופני" [תהלים קלט יא]. מה עשה הקב"ה? ... זימן לו שני רעפים והקישן זה לזה ויצתה האור מהן, וברך עליו: 'בורא מאורי האש'. (פסיקתא דרב כהנא כג, ו)
- 2) כנגד שלושים ושש שעות אלו מדליקים שלושים ושש נרות בחנוכה: 'מתוך שחשכו עיניהם של ישראל בגלות יון והוציאם הקב"ה מאפילה לאורה, לכך מדליקים ל"ו נרות'. (רוקח סימן רכה, וכ"כ בפירושי סידור תפילה ח"ב, בפירוש 'על הנסים')
- 3) ואלו אידיהן של עכו"ם: קלנדא וסטרנורא ... קלנדא שמונה ימים אחר התקופה, סטרנורא שמונה ימים לפני התקופה ... תנו רבנן: לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך, אמר: 'אוי לי! שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים?' עמד וישב שמונה ימים בתענית ובתפלה. כיון שראה תקופת טבת, וראה יום שמאריך והולך, אמר: 'מנהגו של עולם הוא! הלך ועשה שמונה ימים טובים; לשנה האחרת, עשאו לאלו ולאלי ימים טובים. הוא קבעם לשם שמים, והם קבעום לשם עבודה זרה ... תנו רבנן: יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר: 'אוי לי! שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי, ויחזור עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים!' היה יושב בתענית ובוכה כל הלילה, וחיה בוכה כנגדו. כיון שעלה עמוד השחר, אמר: 'מנהגו של עולם הוא!' עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו [כל מעשה בראשית בקומתו נבראו, שור עם קרניו מגודליו. וכיון שיצא ראשו תחלה נמצאו קרנותיו קודמות לפרסותיו – רש"י], שנאמר 'ותיטב ליי משור פר מקרין מפריס' [תהלים סט לב]. ואמר רב יהודה אמר שמואל, 'שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו' וכו'. (עבודה זרה דף ח ע"א)
- 4) 'תוהו ובוהו וחושך על פני תהום' [בראשית א ב]
- 5) מהר"ל, נר מצוה עמוד כג
- 6) בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת, מאמר ד אות פו
- 7) 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל'. (בר"ר ב, ד)
- 8) 'יורא אלהים את האור כי טוב', [בראשית א ד]
- 9) 'יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע' [ישעיה מה ז].
- 10) 'יורא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד' [בראשית א לא]
- 11) 'ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים' וגו' [בראשית ג ו]

- (12) 'יורא יי כי רבה רעת האדם בארץ ... רק רע כל היום' [בראשית ו ה]
- (13) 'נובלת אורה של מעלה' (בר"ר יז, ה)
- (14) 'מזוקקי אור של מעלן' (במדבר רבה טו, ט)
- (15) 'ההוא אור ... אלמלי איתגניז מכל וכל לא קאים עלמא אפילו רגעא חדא. אלא אתגניז ואזדרע, כהאי זרעא דעביד תולדין וזרעין ואיבין, ומניה אתקיים עלמא. ולית לך יומא דלא נפיק מניה בעלמא ומקיים כלא, דביה זן קודשא בריך הוא עלמא ... ואיהו מחדש בכל יומא עובדא דבראשית (זהר ח"ב קמח ע"ב)
- (16) 'וישב המלאך ... ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ... ואען ואמר אל המלאך הדבר בי לאמר מה אלה אדני: ויען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת מה המה אלה ... שבעה אלה עיני יי המה משוטטים בכל הארץ: [זכריה ד א-י]
- (17) 'והנער שמואל משרת את יי לפני עלי ודבר יי הנה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ: ויהי ביום ההוא ועלי שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יי אשר שם ארון אלהים: ויקרא יי אל שמואל וגוי' [ש"א ג א-ד]
- (18) 'אנכי הרואה' [שם ט יט].
- (19) 'אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים ויי יראה ללבב' [שם טז ז].
- (20) 'נר יי נשמת אדם חופש כל חדרי בטן' [משלי כ כז]
- (21) 'כי יי עיניו משטטות בכל הארץ להתחזק עם לבבם שלם אליו' [דה"ב טז ט]
- (22) 'ובעת ההיא בא חנני הראה אל אסא מלאך יהודה ויאמר אליו ... פי יי עיניו משטטות בכל הארץ להתחזק עם לבבם שלם אליו וגוי' [שם ז-ט]
- (23) 'ויהיו בני נח היצאים מן התבה שם וחס ונפת ... ומאלה נפצה כל הארץ ... ויתגל בתוך אלה: וירא חס אבי כנען את ערות אביו ... ויקח שם ונפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו ... ברנף יי אלהי שם ויהי כנען עבד למו: ופת אלהים ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו: [בראשית ט יח-כז]
- (24) 'לפני שחטא האדם יהיה גלגל עקבו ... מכה גלגל חמה, שבראו הקב"ה בצלמו, כדמותו ... ולא היה צריך לאור הנר, שנו היה מאיר לעולם. וכשהחטיא כבה מאורו והחשיכה כל העולם כולו, ובעבור החשך היה מפחד שלא ישופנו נחש, ואמר "אך חושך ישופני"'. (מדרש בראשית רבתי, פרק ב פסוק כא)
- (25) 'יהי רצון מלפניך יי אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה, ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו (ברכות יז ע"א)